

15 GODINA RADA DRUŠTVA ZA VAKUUMSKU TEHNIKU SRBIJE

Preden so - pravzaprav zaradi administrativnih ukrepov - nastala republiška društva, so jugoslovenski vakuumisti delali v eni skupni organizaciji JUVAK. Po reorganizaciji je v vsaki skupini zgodovina pričela teči po svoje: Srbi, Slovenci in Hrvati smo se uradno organizirali, osnovala se je zveza - novi JUVAK in bila so že večkrat resna dogovarjanja za osnivanje društev v BIH in v Črni gori; v Makedoniji in obeh pokrajinah je verjetno vakuumske dejavnosti zelo malo (v kolikor je naša ocena napačna, se opravičujemo in prosimo prizadete, da nam pišejo).

Pred časom nam je dr. Lah v našem glasilu opisal življenjsko pot Društva za vakuumsku tehniko Slovenije in od takrat v uredništvu gojimo željo, da bi bralcem predstavili tudi delovanje vakuumistov v drugih republikah. Kot prvo smo naprosili prof. dr. Brano Perovića, dolgoletno srčno sodelavko Društva za vakuumsku tehniko Srbije in častno članico JUVAK-a, da ugodni naši nameri. Rada se je odzvala in zahvaljujemo se ji za njeno ljubeznivost. Želimo, da bi v njenem članku o aktivnosti naših srbskih kolegov našli vzpodbudo za ustanovitev društva tisti vakuumisti, ki se še niso organizirali, oziroma našli kako novo potezo za popestritev svoje dejavnosti tisti, ki bi radi v že organiziranih sredinah še bolje delali.

Uredništvo

Ove godine navršilo se petnaest godina otkako postoji i radi Društvo za vakuumsku tehniku Srbije, formirano na osnivačkoj skupštini u Beogradu, 19. februara 1972. godine. U periodu pre osnivanja Društva, tokom jedne decenije, stručnjaci koji rade u oblastima vakuumske tehnike u Srbiji okupljali su se u sekciji Jugoslovenskog društva za vakuumsku tehniku. Opšta decentralizacija političkog upravljanja i društvenog života u našoj zemlji početkom sedamdesetih godina dovela je do stvaranja samostalnih republičkih društava za vakuumsku tehniku i njihovog kasnijeg ujedinjavanja u Savez društava za vakuumsku tehniku Jugoslavije (JUVAK).

U prvom periodu posle osnivanja Društvo za vakuumsku tehniku Srbije koncentrisalo je svoju pažnju na obezbeđenje potrebnih uslova za normalno funkcionisanje društva (legalizacija rada, obezbeđenje prostorija i administrativne pomoći, pripreme za stručne aktivnosti i sl.). To je stvorilo uslove da se u narednim godinama razvije intenzivan rad Društva sa zapaženim rezultatima u nekoliko osnovnih pravaca delatnosti preko kojih se u proteklom periodu formirao stručni i društveni profil Društva.

Stručni list Društva 'Vakuumska tehnika'. Polazeći od uverenja da stručno glasilo može značajno podstaći okupljanje članstva i doprineti povećanju zainteresovanosti za vakuumsku tehniku, Društvo je kao prvu svoju akciju pokrenulo stručni bilten, Vakuumska tehnika, koji je redovno izlazio četiri puta godišnje punih šest godina (1973-1978). Kritičke analize sadržaja i tehničke opremljenosti biltena, izvršene na nekoliko godišnjih skupština Društva bile su uvek veoma pozitivne. Bilten je redovno donosio: a) duži naučno-stručni članak iz jedne odsavremenih

oblasti vakuumske tehnologije iz pera naših poznatih vakuumskih stručnjaka; b) opis osnovnih vakuumskih tehnologija koje poseduju pojedina naša preduzeća (npr. Fabrika električnih izvora svetlosti 'Tesla', Pančevo; Fabrika kondenzatora, Elektronska industrija, Zemun; Institut za imunologiju i virusologiju, Torlak, Beograd; Farmaceutsko-hemijska industrija Galenika, Zemun, Fabrika elektronskih cevi, Elektronska industrija, Niš; Laboratorija za atomsku fiziku, Institut za nuklearne nauke, Vinča, Beograd; Metalurški institut Hasan Brkić, Zenica; Jugoslovenski institut za tehnologiju mesa i dr.); c) izveštaje, rezimea ili delove radova sa stručnih vakuumskih skupova održanih u zemlji; d) izveštaje učesnika o inostranim vakuumskim konferencijama; e) informacije o predstojećim vakuumskim skupovima u zemlji i inostranstvu; f) tekuće podatke o radu organa Društva i JUVAK-a. U biltenu je objavljivao svoje priloge veliki broj vakuumskih stručnjaka ne samo iz SR Srbije nego i iz drugih republika pa i iz inostranstva. Kao primer navodimo nekoliko zapaženih stručnih članaka: Vakuumska tehnika u liofilizaciji namirnica (prof.dr. D. Bebić); Proizvodnja i primena tankih slojeva deponovanih u vakuumu (dr. T. Nenadović); Dobijanje vakuuma ispuhavanjem i metodom ispiranja (inž. D. Majstorović); Pneumatski transport (dr. N. Obradović); Primena vakuumskih tankih slojeva u industriji (Prof. G. Sidal); Tehnika vakuuma i tankih slojeva u korišćenju sunčeve energije (prof. dr. I. Ševarac); Grubi vakuum u elektronskoj tehnologiji (Prof.dr. D. Bošan); Primena vakuumske pumpe sa tečnim prstenom u hemijskoj industriji (Dr. S. Hranisavljević); Optimizacija uređaja za sublimaciono sušenje prehrambenih proizvoda (prof.dr. B. Daković); Sušenje ploda i kašastog koncentrata maline (Dr. M. Rukavina); Hlađenje salate u vakuumu (ing. T. Živanović); Proizvodnja superlegura u vakuumu (dr. B. Lukić).

Nažalost, usled nedostatka stalnih izvora finansiranja i stalnog poskupljenja troškova štampanja, Upravni odbor Društva morao je prestati sa izdavanjem biltena.

Naučno stručni skupovi iz specijalizovanih oblasti vakuumske tehnike. Imajući u vidu da JUVAK kao zajednička organizacija svih republičkih vakuumskih društva organizuje regularno svake treće godine jugoslovenski vakuumski kongres sa sveobuhvatnom tematikom vakuumskih nauka i tehnologija, Društvo Srbije je za svoj stručni program uzelo organizovanje naučno-stručnih skupova iz pojedinih užih oblasti vakuumske tehnike koji su, razume se, bili otvoreni za učešće stručnjaka iz cele Jugoslavije. Održana su četiri takva specijalizovana skupa simpozijuma sa pozvanim uvodnim predavanjima i originalnim saopštenjima učesnika:

- Vakuumski tanki slojevi u industriji, Beograd, 1974. (Bilten JUVAK-a br. 15, 1975)

- Vakuum u hemijskoj, farmaceutskoj i poljoprivrednoj proizvodnji, Beograd, 1981. (Bilten JUVAK-a br. 18, 1981)

- Vakuum u tehnologiji materijala, Beograd, 1983. (Bilten JUVAK-a br. 19, 1983)

- Tanki slojevi i prevlake, Beograd, 1985. (Bilten JUVAKA br. 21, 1985)

Ova savetovanja su okupila stručnjake iz odgovarajućih oblasti iz cele zemlje i u proseku je na njima bilo oko stotinu učesnika i 15-30 predavanja i saopštenja. Radovi sa svakog od ovih skupova štampani su kao poseban broj biltena JUVAK-a. Ocenjeno je da je stručni nivo ovih savetovanja bio vrlo dobar.

Jugoslovenski vakuumski kongresi. Shodno ustaljenoj praksi JUVAK-a da neposredni organizator regularnog trogodišnjeg jugoslovenskog vakuumskog skupa bude jedno republičko društvo, Društvo Srbije je u ovom periodu tu obavezu preuzelo na sebe dva puta i u njegovoj neposrednoj organizaciji održana su dva jugoslovenska vakuumska kongresa:

- VII Vakuumski kongres, Beograd, 1975. (Bilten JUVAK-a br. 16, 1975)

- X Vakuumski kongres, Beograd, 1986. (Bilten JUVAK-a br. 22, 1986)

Interesantnost VII Kongresa je bila posebno u tome što su neposredni suorganizatori Kongresa bile tri privredne organizacije koje primenjuju vakuumske tehnologije (Fabrika sijalica 'Tesla', Pančevo, Fabrika elektronskih sastavnih delova, El, Zemun, Farmaceutsko-hemijska industrija 'Galenika', Zemun) u čijim su prostorijama održane po jedna odgovarajuća sekcija Kongresa.

Publikacije. Kao svoju redovnu praksu Društvo je uvelo publikovanje radova sa naučno-stručnih skupova koje je organizovalo. Tako su izašla četiri broja Biltena JUVAK-a (br. 15, 19, 19, 21) posvećena radovima sa specijalizovanih vakuumskih savetovanja i dva broja Biltena JUVAK-a (br. 16, 22) sa radovima sa jugoslovenskih vakuumskih kongresa.

Obrazovanje kadrova. Rad Društva na obrazovanju kadrova za vakuumske tehnologije odvijao se u nekoliko pravaca.

U Biltenu Društva bila je ustanovljena stalna rubrika 'Škola vakuuma' u kojoj su publikovane korisne praktične informacije iz vakuumske tehnike (standardi, jedinice, stručni pojmovi i sl.). Osim toga nekoliko godina je u ovoj rubrici u nastavcima objavljivani kurs o osnovama vakuumske fizike i tehnike Prof. dr. Ivana Ševarca, jednog od najistaknutijih stručnjaka za vakuumsku tehniku u našoj zemlji.

Društvo je takodje organizovalo više jednodnevnih kurseva iz vakuumske tehnike sa teorijskom i praktičnom obukom koji su bili namenjeni kadrovima sa srednjim i nižim obrazovanjem koji neposredno rade sa vakuumskim uređajima u proizvodnji. Kroz ove kurseve prošlo je oko stotinu učesnika.

U cilju širenja znanja o vakuumskoj tehnici Društvo je kao posebnu publikaciju izdalo navedeni ilustrirani priručnik Medjunarodne vakuumske unije.

Saradnja sa organima JUVAK-a. U svim svojim aktivnostima Društvo Srbije je tesno saradivalo sa organima i komisijama JUVAK-a i aktivno učestvovalo u svim aktivnostima koje je pokretao JUVAK. Sve značajnije akcije Društva (naučno-stručni skupovi, publikacije i dr.) organizovane su u zajednici sa Izvršnim odborom JUVAK-a, na čijim sednicama predstavnici Društva redovno aktivno učestvuju.

Na kraju dodajmo da najveće ograničenje za rad Društva predstavljaju teškoće da se obezbedi dovoljno finansijskih sredstava za širu i raznovrsniju njegovu delatnost.

Prof.dr. Branislava Perović
Institut za nuklearne nauke
Boris Kidrič, Vinča,
Beograd

ČETRТА ZDRUŽENA VAKUUMSKA KONFERENCA JUGOSLAVIJE, AVSTRIJE IN MADŽARSKЕ

V začetku novembra 87 smo razposlali prvo obvestilo o tej konferenci. Zelen, trikrat prepognjen A4 format potiskan v angleščini z obeh strani (naslovnica je na sliki) prinaša osnovne podatke:

Datum in kraj: 20. - 23. 9. 1988 v Portorožu

Eden **glavnih** namenov 4. združene konference je izboljšanje znanstvenih in strokovnih stikov ter tesnejše sodelovanje med jugoslovanskimi, madžarskimi in avstrijskimi vakuumisti.

Program konference bo obsegal vabljen predavanja in postersko predstavitev del s področja vakuumske znanosti, znanosti o površinah, tankih plasteh, vakuumske metalurgije in materialov za elektroniko. Poleg tega namerava organizacijski odbor povabiti tudi različne proizvajalce vakuumske opreme, da razstavijo manjše naprave in komponente.

Uradni jezik konference je angleščina.

Objava referatov; izvlečki bodo natisnjeni v posebni konferenčni knjižici, celotna dela pa bodo objavljena v posebni številki angleške vakuumske revije 'Vacuum'.

Drugo obvestilo s pozivom za oddajo povzetkov in podrobnimi informacijami bo razposlano marca 1988 vsem, ki bodo odgovorili na 1. obvestilo.

Pomembni datumi:

- zadnji rok za oddajo povzetka **30. 4. 1988**
- informacija o sprejetju prijavljenih del v program **30. 6. 1988**
- vplačila kotizacije in rezervacija hotela do **31. 8. 1988**
- otvoritev konference, sprejem rokopisov člankov, 3. obvestilo s končnim programom in povzetki **21. 9. 1988**

Organizatorji konference so: Zveza društev za vakuumsko tehniko Jugoslavije - JUVAK, Avstrijsko društvo za vakuumsko tehniko, Fizikalno društvo Roland EOTVOS (Madžarska) ter posebej Društvo za vakuumsko tehniko Slovenije in Inštitut za elektroniko in vakuumsko tehniko, Ljubljana.

Pričakuje se, da bo sponzorstvo Četrte združene vakuumske konference prevzela Mednarodna vakuumska zveza IUVSTA.

Člani organizacijskih odborov

- predsednik: A. Zalar

- mednarodni organizacijski in znanstveni odbor:

Jugoslavija: J. Gasperič, B. Perović, Z. Šternberg, T. Nenadović

Madžarska: P. Barna, S. Bohatka, A. Herman, I. Mojzes

Avstrija: A. Wagendristel, F. Viehbock, W. Husinsky in K. Rendulic

- lokalni organizacijski odbor: M. Jenko, J. Fegeš, A. Pregelj, V. Nemanič, E. Perman, M. Murko-Jezovšek, H. Zorc, M. Mitkov.

Prijave zbira tov. Nataša Čelan, Inštitut za elektroniko in vakuumsko tehniko, p.p. 59, 61111 Ljubljana, tel.: 061 263 964 telex 31 629 IEVT YU.

Na zadnji strani 1. obvestila je priložen zemljevid Slovenije. Označen je položaj Portoroža in podan kratek opis tega turističnega kraja ter možnosti dostopa in namestitve.

Toliko o vsebini prvega obvestila. Naj sedaj še na kratko prikažemo, kako je prišlo do tega, da je organizacija pripadla Jugoslaviji in kako potekajo priprave.

Prvo vakuumsko srečanje Madžarov in Avstrijcev je bilo l. 1979 v kraju Győr, drugo pa l. 1981 v Brunn am Gebirge.

Med pripravami za tretjo tovrstno konferenco smo se priključili še jugoslovanski vakuumisti. Potekala je jeseni leta 1985 v Debrecenu na Madžarskem, na njej pa je s svojimi deli že sodelovalo dvanajst Jugoslovancev. Tik pred to konferenco je bila v Debrecenu tudi seja izvršnega odbora IUVSTA, nekateri od članov tega odbora pa so na konferenci sodelovali z vabljenimi predavanji.

Ob kasnejših stikih z našimi sosedi in pa na sejah DVTS Slovenije ter JUVAK-a, je prišlo do odločitve, da bomo četrto združeno konferenco pripravili Jugoslovanci nekje v Slovenskem Primorju, s tem da bo lokalni organizator DVTS Slovenije. IO IUVSTA je sprejel vabilo JUVAK-a, da organizira svojo redno 58. sejo izvršnega odbora neposredno po konferenci v Portorožu v času od 24. do 26. septembra 1988.

Več članov odbora mednarodne vakuumske zveze in izvršnega odbora bo zato prisotnih na konferenci - nekateri tudi s predavanjem; to bo vsekakor pomagalo dvigniti strokovni nivo srečanja. IUVSTA bo - podobno kot v Debrecenu - tudi tuprevzela sponzorstvo

YUGOSLAV - AUSTRIAN - HUNGARIAN

FOURTH
JOINT
VACUUM
CONFERENCE

FIRST ANNOUNCEMENT

20—23 SEPTEMBER 1988
PORTOROŽ — YUGOSLAVIA

nad srečanjem, vendar moramo izpolniti še nekatere njihove pogoje - vse v smislu izboljšanja kvalitete te naše vakuumske manifestacije.

Člani lokalnega organizacijskega odbora se redno sestajamo vsak torek ob 14.00 uri v knjižnici IEVT, načrtujemo potek priprav in dopolnjujemo spisek nalog. Kaj vse smo že naredili: opravljeni so razgovori v Hotelih Bernardin v Portorožu, pripravljen je predračun stroškov, na RSS je oddana prošnja za finančno pomoč, z IEVT smo se dogovorili o sodelovanju pri organizaciji, iščemo priznane domače in tuje strokovnjake, ki bi imeli uvodna predavanja, itd. Kljub temu, da je že kar nekaj dela za nami, nas čaka še veliko truda in skupnih akcij, če hočemo s konferenco biti zadovoljni.

Na koncu vabimo jugoslovanske vakuumiste, da se konference udeležijo v čim večjem številu, pa možnosti z referati oziroma posterji. Le tako bo mogoča temeljita obojestranska izmenjava znanstvenih in strokovnih informacij s tujimi strokovnjaki na tem interdisciplinarnem področju.

Organizacijski odbor